

Jak wykorzystać deszczówkę? - poradnik dla mieszkańca

MAŁA RETENCJA

Mała retencja to ta, którą osiąga się najprostszymi środkami, i którą może zastosować niemal każdy. **Są to proste sposoby na gromadzenie wody deszczowej w miejscu jej opadu.**

Retencionowanie deszczówki pozwala zatrzymać lub spowolnić spływ wód, dbając przy tym o rozwój środowiska naturalnego. Nie udaje się to, gdy woda spada na nieprzepuszczalną powierzchnię - na przykład na asfalt czy beton. W tym przypadku od razu trafia do kanalizacji, a dalej - do rzek i morza. To najgorszy scenariusz zarówno w przypadku suszy, jak i zagrożenia powodziowego. Gdy jest sucho, okoliczna przyroda nie może skorzystać z bezcennej dla niego wody. Gdy wzbierają rzeki, ich poziom jeszcze bardziej się podwyższa.

CO WARTO SPRAWDZIĆ PRZED ROZPOCZĘCIEM REALIZACJI INWESTYCJI:

1. **Poziom wód gruntowych** - jeżeli inwestycja będzie zlokalizowana w gruncie należy sprawdzić jaki jest poziom wód gruntowych na terenie, na którym chcemy zrealizować inwestycję.

Jak sprawdzić poziom wód gruntowych?

Poziom wód gruntowych na działce można sprawdzić na przełomie marca-kwietnia poprzez wykopanie dołu o głębokości 1,5-2,0m w miejscu planowanej realizacji ogrodu. Jeżeli w ciągu doby dół zapełni się wodą oznacza to, że wody gruntowe są pytko i nie jest zalecane tworzenie ogrodu na gruncie w tym miejscu czy wybór zbiornika podziemnego. Warto wtedy zastanowić się nad szczelnym zbiornikiem naziemnym lub ogrodem deszczowym w pojemniku.

2. **Istniejące zagospodarowanie terenu** - do realizacji zbiornika podziemnego, oczka wodnego czy ogrodu deszczowego potrzebna jest większa powierzchnia biologicznie czynna w związku z czym warto zastanowić się czy na nieruchomości znajdzie się odpowiednio dużo miejsca, które pozwoli spełnić wymogi konkretnej inwestycji.
3. **Odległość od sąsiednich działek i budynków** - należy zastosować się do obowiązujących przepisów prawa wodnego i prawa budowlanego i zlokalizować inwestycję tak aby nie wpływała na stosunki wodne na działkach sąsiednich oraz w takiej odległości od ścian budynku aby wody opadowe nie oddziaływały negatywnie na fundamenty budynku.
4. **Uzbrojenie w sieci i urządzenia infrastruktury technicznej** - inwestycja nie powinna być zlokalizowana w miejscu przebiegu instalacji podziemnych oraz w miejscach, które mogą w znaczący sposób utrudnić dostęp do naziemnych elementów takich jak skrzynki energetyczne czy studzienki kanalizacyjne. W przypadku awarii lub kontroli, nie będzie konieczności częściowego lub całkowitego jej zniszczenia.
5. **Bliskość drzew i krzewów** - system korzeniowy drzew i krzewów rozrasta się do szerokości korony drzewa a nawet i dalej. W związku z tym, warto zwrócić uwagę na to aby podczas wykonania wykopów nie trafić na korzenie i ich nie uszkodzić co może doprowadzić do obumarcia drzewa/krzewu i konieczności wycinki.
6. **Przepuszczalność gruntu** - stopień przepuszczalności gruntu ma ogromne znaczenie, gdyż to właśnie ten parametr warunkuje, czy zgromadzona woda opadowa będzie wchłaniana i jak szybko.
7. **Spadek terenu (dotyczy ogrodów deszczowych w gruncie)** - aby woda mogła swobodnie spływać i przesiąkać do gruntu ogrody deszczowe powinny być zakładane na terenach o

nachyleniu do 12%. W przypadkach gdzie nachylenie jest większe lub teren jest mocno pofałdowany zaleca się wykonanie ogrodów deszczowych w pojemnikach.

8. **Nasłonecznie** – od nasłonecznienia zależy wybór odpowiednich roślin oraz szybkość z jaką zgromadzona woda w otwartym zbiorniku będzie odparowywać.

Najpopularniejsze sposoby retencjonowania wody opadowej:

ZBIORNIK NA DESZCZÓWKĘ

Jest to zamknięty wodoszczelny zbiornik połączony z rynną, napełniany wodą opadową (deszczówką), którą można ponownie wykorzystać. **Wyróżniamy zbiorniki podziemne i naziemne.**

JAKI ZBIORNIK WYBRAĆ?

W przypadku obu rodzajów zbiorników ważny jest przede wszystkim materiał z jakiego będzie wykonany zbiornik aby nie uległ zniszczeniu po kontakcie z wodą deszczową. Najlepiej sprawdzą się zbiorniki z tworzyw sztucznych np. z polietylenu, odradzane są natomiast zbiorniki metalowe, ze względu na korozję.

CZY PRZED INSTALACJĄ ZBIORNIKA TRZEBA UZYSKAĆ POZWOLENIE NA BUDOWĘ LUB ZGŁOSZENIE?

Montaż bezodpływowych zbiorników na wody opadowe lub roztopowe o pojemności większej niż 5 m³ i nie większej niż 30 m³ zgodnie z prawem budowlanym wymaga zgłoszenia, natomiast powyżej tej pojemności wymagane jest pozwolenie na budowę.

Na montaż zbiornika naziemnego o łącznej pojemności min. 500l nie jest wymagana decyzja o pozwoleniu na budowę oraz zgłoszenie.

OCZKO WODNE

Jest to otwarty zbiornik retencyjny o niewielkich rozmiarach, w którym może być gromadzona woda opadowa.

SPOSÓB WYKONANIA

Oczko wodne może zostać wykonane samodzielnie (dno i ściany zbiornika należy wyłożyć warstwą gliny lub folii ogrodniczej, chyba że naturalne podłoże zalicza się do gruntów bardzo słabo przepuszczalnych takich jak il czy glina) lub kupić pełne wyposażenie, począwszy od gotowej niecki z tworzywa sztucznego, folii polietylenowej, geowłókniny itp.

O CZYM WARTO PAMIĘTAĆ WYKONUJĄC OCZKO WODNE:

1. O montażu instalacji, która w przypadku intensywnych opadów odprowadzi nadmiar wody opadowej i zapobiegnie przelaniu wody poza oczko wodne i zalaniu terenu wokół zbiornika.
2. O montażu kosza/pompy filtracyjnej, które chronią przed przedostawaniem się do oczka wodnego liści i większych zanieczyszczeń.
3. Dostarczanie wody do oczka wodnego powinno odbywać się poprzez przelew, gdyż w innej sytuacji może dojść do podmycia dna zbiornika lub do mącenia wody.

CZY PRZED WYKONANIEM OCZKA WODNEGO TRZEBA UZYSKAĆ POZWOLENIE NA BUDOWĘ LUB ZGŁOSZENIE?

W przypadku budowy oczka wodnego o powierzchni do 50m² nie jest wymagane pozwolenie na budowę ani zgłoszenie zgodnie z przepisami prawa budowlanego.

OGRÓD DESZCZOWY

To nasadzenie odpowiedniej grupy roślin w gruncie składającym się ze specjalnie dobranych warstw filtracyjnych o zwiększonej przepuszczalności, które zbierają wodę opadową z dachów, dróg, parkingów, deptaków a następnie zebrana woda poddawana jest procesom filtracji przez rośliny i glebę ogrodu.

RODZAJE OGRODÓW DESZCZOWYCH

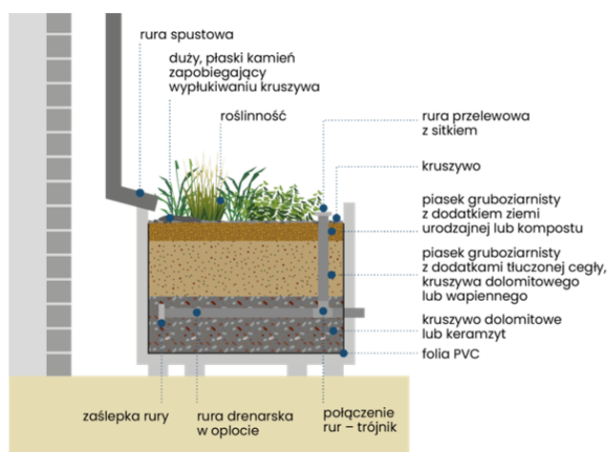
Możemy wyróżnić trzy rodzaje ogrodów deszczowych:

- ogród deszczowy w gruncie izolowany od podłoża (wyścielony folią)
- ogród deszczowy w gruncie nie izolowany od podłoża (brak folii).
- ogród deszczowy w pojemniku

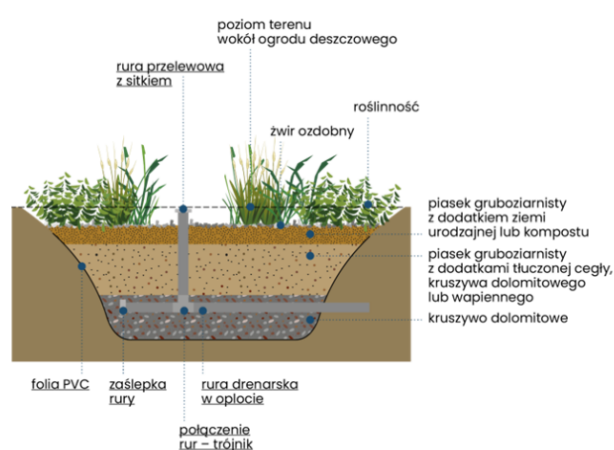
OGRÓD DESZCZOWY KROK PO KROKU

1. Wyznacz miejsce na działce zgodnie z wcześniejszymi wytycznymi.
2. Wykonaj wykop lub ustaw pojemnik (w obu przypadkach o głębokości około 1m) i ułóż wszystkie warstwy zgodnie z przedstawionymi schematami.
3. Doprowadź wodę deszczową do ogrodu poprzez wykonanie **np. suchego rowku, rynny odpływowej, kaskady, rzygacza** - wybierz formę tak, aby jak najwięcej deszczówki było doprowadzane do ogrodu.

PRZYKŁADOWY PRZEKRÓJ OGRODU DESZCZOWEGO W POJEMNIKU

PRZYKŁADOWY PRZEKRÓJ OGRODU DESZCZOWEGO W GRUNCIE

źródło: <https://spk.sendzimir.org.pl/>

GATUNKI ROŚLIN DO ZASTOSOWANIA W OGRODZIE DESZCZOWYM

Należy wybierać rodzime gatunki flory, które są dostosowane do miejscowych warunków klimatyczno-glebowych. Rośliny należy dobrać tak aby tolerowały zarówno okresy wilgoci, jak i suszy oraz były wytrzymałe na zanieczyszczenia znajdujące się w spływającej wodzie.

Przykłady gatunków roślin:

turzyca (sina, pospolita, owłosiona, biała), sit rozpięchły, skrzyp zimowy, tojeść (rozesłana, kropkowana), śmiałek pogięty, manna mielec, trzęślica modra, kosaciec (syberyjski, bródkowy, żółty), miecznica wąskolistna, lobelia szkarłatna, krwawnica pospolita, rdest wężownik, mięta nadwodna, knieć błotna, rutewka orlikolistna, żywokost lekarski, wiązówka błotna, ponikło błotne, niezapominajka błotna, fiołek błotny.

STUDNIE CHŁONNE

Studnia chłonna to zbiornik bez dna, który wkopany w grunt służy do zbierania deszczówki, która następnie przenika w głąb gruntu. Jej głównym zadaniem jest równomierne odprowadzanie wody do gruntu co pozwala zaoszczędzić na wodzie pobieranej z sieci wodociągowej do podlewania ogrodu oraz eliminuje powstawanie na terenie nieruchomości kałuż i błota.

Wyróżniamy dwa rodzaje studni chłonnych:

- studnia chłonna z tworzywa sztucznego
- studnia chłonna z kręgów betonowych

Gdzie najlepiej sprawdzi się studnia chłonna na deszczówkę?

Jest to dobre rozwiązanie na terenach o słabo przepuszczalnym gruncie lub gruncie całkowicie nieprzepuszczalnym, gdzie niżej położona warstwa gleby posiada powierzchnię przepuszczalną tj. warstwą piasku lub żwiru, który pomoże w filtrowaniu i odprowadzaniu zgromadzonej wody deszczowej.

Przez realizacją warto rozważyć wykonanie dokładnej analizy geologicznej, która określi warunki wodno-gruntowe na działce i pomoże w podjęciu decyzji o realizacji inwestycji.

Gdzie nie stosuje się studni chłonnych?

Nie zaleca się realizacji tego typu rozwiązań na gruntach gliniastych lub ilastych, ze względu na zbyt niski poziom przesączania wody, przez co woda zamiast wsiąkać w grunt gromadziłaby się w studni. Ponadto, na nieruchomościach, gdzie poziom wód gruntowych jest na wysokim poziomie studnie chłonne nie znajdują zastosowania. Zalecany poziom wód gruntowych powinien znajdować się co najmniej półtora metra poniżej dolnej granicy studni chłonnej. W przypadku wysokiego poziomu wód gruntowych studnia może napełniać się wodą znajdującą się w gruncie zamiast odprowadzać zebraną deszczówkę.

Czy trzeba mieć pozwolenie na montaż studni chłonnej?

Wzniesienie tego typu studni na własnej działce nie wymaga zgłoszenia lub uzyskania pozwolenia na budowę. Natomiast stosownie do art. 394 ust. 1 pkt 13 ustawy - Prawo wodne, wykonanie urządzeń wodnych służących do wprowadzania **do ziemi** wód opadowych wymaga uzyskania zgody wodnoprawnej.

STUDNIA CHŁONNA KROK PO KROKU

- wykonanie analizy gruntowo-wodnej,
- wybranie najlepszej lokalizacji studni, zgodnie z przepisami prawa,
- uzyskanie pozwolenia wodnoprawnego,
- zakup niezbędnych materiałów, w tym przede wszystkim: studni z tworzywa sztucznego lub betonowych kręgów (w zależności od wybranego rodzaju studni chłonnej), rur drenarskich (w przypadku doprowadzania wody z rynien), geowłókniny oraz materiałów do drenażu,
- wykonanie wykopów, w tym ten na studnię chłonną i ewentualne rury do drenażu,
- zabezpieczenie wykopu geowłókniną,
- wysypanie materiału drenującego, zaczynając od najdrobniejszego kruszywa, aż po największe kamienie,
- połączenie wszystkich elementów systemu studni chłonnej i zasypanie wykopu.

DOFINANSOWANIE DO URZĄDZEŃ RETENCYJNYCH

W 2022 roku Urząd Miasta Rzeszowa rozpoczął pilotażowy program dotacyjny dla osób fizycznych na dofinansowanie kosztów inwestycji związanych z małą retencją, czyli wykonaniem systemu do gromadzenia i wykorzystywania wód deszczowych. Wszelkie informacje zostały określone w uchwale Rady Miasta Rzeszowa nr LIV/1153/2022 z 23 listopada 2021 roku z późn. zm. **Projekt zakłada możliwość realizacji przez mieszkańców miasta takich inwestycji jak: ogród deszczowy, oczko wodne, zakup i montaż zbiornika naziemnego lub zbiornika podziemnego na deszczówkę.**

Od 15 czerwca 2023 roku obowiązuje Uchwała Nr LXXIX/1745/2023 Rady Miasta Rzeszowa z dnia 23 maja 2023 r. z późn. zm. w sprawie zasad udzielania dotacji celowej na realizację zadań związanych z retencją wód opadowych na terenie Gminy Miasto Rzeszów pn. „Mała retencja 2.0”.

Dofinansowanie stanowi uzupełnienie Uchwały Nr LIV/1153/2021 Rady Miasta Rzeszowa z dnia 23 listopada 2021 r. o pozostałe podmioty niezaliczane do sektora finansów publicznych w szczególności: wspólnoty mieszkaniowe, osoby prawne, przedsiębiorców oraz jednostki sektora finansów publicznych będących gminnymi lub powiatowymi osobami prawnymi.

DOFINANSOWANIE MOŻNA UZYSKAĆ NA:

1. Zakup i montaż zbiorników naziemnych szczelnych o łącznej pojemności min. 500 l
2. Zakup i montaż zbiorników podziemnych szczelnych o pojemności min. 2000 l
3. Utworzenie ogrodu deszczowego
4. Utworzenie oczka wodnego o pojemności min. 500 l
5. zakup i montaż studni chłonnej lub przelewowo-rozsączającej (w programie „Mała retencja 2.0”)

KTO MOŻE UBIEGAĆ SIĘ O DOFINANSOWANIE?

Dotacja będzie udzielona osobom fizycznym posiadającym tytuł prawny do nieruchomości zabudowanych budynkami mieszkalnymi położonymi w granicach administracyjnych Gminy Miasto Rzeszów. Za nieruchomość zabudową budynkiem mieszkalnym należy rozumieć działkę zabudowaną budynkiem mieszkalnym jednorodzinny, budynkiem w zabudowie bliźniaczej lub w zabudowie szeregowej.

CO PODLEGA DOFINANSOWANIU:

-W przypadku zbiorników:

Zakup zbiornika podziemnego lub zbiornika naziemnego i elementów niezbędnych do połączenie z rurą spustową i odprowadzania wody (m.in. kraniki, podstawy pod zbiornik, zbieracze/łapacze wody, pompa) oraz usługa montażu.

-W przypadku oczka wodnego:

Materiał izolacyjny do wyłożenia dna i skarpy oczka wodnego lub gotowa niecka, materiały niezbędne do doprowadzenia wody opadowej do oczka wodnego (m.in.) oraz usługa montażu.

-W przypadku ogrodu deszczowego:

Pojemnik na ogród deszczowy, instalacja odprowadzająca i doprowadzająca wodę do ogrodu, materiały takie jak np. folia izolacyjna, ziemia, piasek, żwir, kamienie, odpowiednie rośliny oraz usługa realizacji ogrodu.

-W przypadku studni chłonnych i przelewowo-rozsączających:

Zakup gotowych studni chłonnych i systemów przelewowo-rozsączających, rury spustowe do doprowadzenia wody do studni, żwir, geowłóknina oraz usługa montażu.